

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ มานำเสนอเป็นข้อ ๆ ตามวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าของอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการตอบเจตยงานวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศึกษาได้ ดังนี้

พระพุทธเจ้าทรงแสดง อิทธิบาท ๔ ไว้มีองค์ประกอบ คือ ฉันทะ หมายถึงสร้างความพอใจในกุศล คือประสงค์จะทำดียิ่งขึ้น วิริยะ หมายถึงการปรารภความเพียรทางใจ สัมมาวาจา จิตตะ หมายถึงความเพียรที่มุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งภาระ และวิมังสา หมายถึงปัญญาที่รู้ชัด ความไม่หลง

คุณค่าของอิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จแก่ผู้นำไปปฏิบัติที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากจะเป็นคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือความเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวด้วย นอกจากนั้น อิทธิบาท ๔ ยังมีสาระที่เกื้อหนุนการปฏิบัติ เมื่อเกิดฉันทะมีใจรักแล้วก็ให้พากเพียร เมื่อพากเพียรแล้วก็เอาใจใส่เสมอ และเปิดช่องให้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง

ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือหลักธรรมที่ช่วยให้ทำงานได้สำเร็จ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจ หน้าที่และการทำงาน การเรียนรู้ ต้องดูแลการเรียนรู้ให้ดี วิริยะ ความเพียรพยายามในการเรียนการพัฒนาจิตใจและการทำงาน คือตั้งใจทำ และมีความรับผิดชอบสูง การทำงานการเรียนรู้และการพัฒนาจิตใจนั้นจะออกมาดีและมีคุณภาพ จิตตะการเอาใจใส่คือความคิด เอาใจจดจ่อในการทำงาน การเรียนและการพัฒนาจิตใจ และวิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรอง คือต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

บุคคลต้องมีพอใจในงานที่ทำ และมีความเพียรพยายามเอาใจใส่ในหน้าที่การงานนั้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบรอบด้าน การศึกษาเล่าเรียนจะประสบผลสำเร็จพัฒนาขึ้น การพัฒนาจิตใจคือการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นรวมทั้งการพัฒนาหน้าที่การงานให้ดีขึ้นได้นั้นต้องมีธรรมประจำใจ คืออิทธิบาท ๔ ประการ เป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่ดีของสังคมทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วย ฉันทะ มีใจรัก วิริยะ พากเพียรทำ จิตตะ เอาใจจดจ่อ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน หลักธรรมดังกล่าว เปรียบเสมือนต้นทุนชีวิต ช่วยให้ประสบความสำเร็จในทุกกิจการที่กระทำทั้งทางด้านการศึกษา การพัฒนาจิตใจ การประกอบกิจการ การดำรงชีวิตทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง“วิเคราะห์คุณค่าของอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ นั้น เพื่อให้เห็นความสำคัญ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ การบริหาร และการจัดการ และการเรียน ซึ่งรัฐบาล หรือผู้มีส่วนรับผิดชอบ ด้านการศึกษาของไทย ควรกำหนดให้การเรียนการศึกษาทุกระดับ ควรมีการส่งเสริมการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ แก่นักเรียนนักศึกษา ตลอดจนบริษัท ห้าง ร้านต่างๆ ทุกสาขาอาชีพ ก็ควรมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักอิทธิบาท ๔ นั้น ควรมีการพัฒนาให้ครบทั้ง ๔ ทาง ได้แก่ ๑) ด้านกายภาพ เช่นการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ให้ ครอบคลุมกิจกรรม หลายด้านที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ และการจัดการผลกระทบของกิจกรรมเหล่านี้ต่อบุคลากรและ สภาพแวดล้อมในการทำงาน การส่งเสริมศักยภาพของกิจกรรมหลักขององค์กรต่าง ๆ ให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ๒) ทางด้านการบริหาร เช่น องค์กรและผู้บริหารควรบริหารงานโดย นำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายขององค์การบริหารในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและนำมาซึ่ง ประโยชน์สุขของคนในองค์กรนั้น ๆ ๓) การจัดการ เช่นโดยนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ กระบวนการของการวางแผน จัด องค์กร การสั่งการ และการควบคุมดูแล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ และ ๔) การเรียน หมายถึงนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ มาปรับประยุกต์ใช้กับกระบวนการ จัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ ยังมีประเด็นที่ผู้วิจัยได้ค้นพบในระหว่างที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่องนี้ แต่ไม่สามารถนำมากล่าวรายละเอียดไว้ในงานวิจัยเล่มนี้ได้ เพราะขัดข้องในเรื่องของกรอบการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็นหรือหัวข้อสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๑) การประยุกต์อิทธิบาท ๔ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและ มหาวิทยาลัย

๒) การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ กับการทำงานทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน

๓) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการพัฒนาอาชีพ

๔) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ เศรษฐกิจต่างๆ ของไทย